

**PROCEDURY
POSTĘPOWANIA
NAUCZYCIELI
W SYTUACJI
ZAGROŻENIA UCZNIÓW
DEMORALIZACJĄ**

**SZKOŁA PODSTAWOWA
IM. ORŁA BIAŁEGO**

W RASZÓWCE

WYKAZ PROCEDUR

- 1. Procedura postępowania w przypadku zakłócania przez ucznia toku zajęć dydaktyczno-wychowawczych.**
- 2. Procedura postępowania w przypadku znalezienia na terenie szkoły substancji przypominającej wyglądem narkotyk/substancję psychoaktywną.**
- 3. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia , że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu, narkotyków lub substancji psychoaktywnej.**
- 4. Procedura postępowania w przypadku uzyskania informacji, że uczeń który nie ukończył 18 lat, używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawia nierząd lub przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji.**
- 5. Procedura postępowania w sytuacji, gdy uczeń uchyla się od realizacji obowiązku szkolnego.**
- 6. Procedura postępowania nauczyciela w przypadku samowolnego opuszczenia szkoły przez ucznia.**
- 7. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku agresywnego zachowania się ucznia wobec innych uczniów, nauczycieli i pracowników szkoły.**
- 8. Procedura postępowania w sytuacji, gdy nauczyciel/inny pracownik szkoły zauważy, że uczeń pali papierosy.**
- 9. Procedura postępowania w sytuacji, gdy nauczyciel lub inny pracownik szkoły wykryje fałszerstwo.**
- 10. Procedura postępowania w przypadku pozyskania informacji o cyberprzemocy w szkole.**
- 11. Procedura postępowania w przypadku kradzieży lub zniszczenia mienia szkolnego lub prywatnego, dokonanego na terenie szkoły przez uczniów.**
- 12. Procedura udzielania pomocy dziecku doznającemu przemocy w rodzinie.**
- 13. Procedura postępowania w przypadku ciąży uczennicy.**

14. Procedura "Niebieskiej Karty" - gdy istnieje podejrzenie dotknięcia osoby przemocą w rodzinie.

15. Procedura postępowania wobec rodziców lub opiekunów zgłaszających się po odbiór dziecka w stanie nietrzeźwym.

16. Procedura postępowania wobec osób obcych znajdujących się na terenie szkoły.

17. Procedura postępowania w przypadku złamania przez ucznia zakazu korzystania w czasie lekcji i podczas przerw lekcyjnych z telefonu komórkowego oraz innych urządzeń rejestrujących dźwięk, odtwarzających obraz.

18. Procedura postępowania w przypadku naruszenia przez ucznia godności nauczyciela lub innego pracownika szkoły.

19. Procedura postępowania w przypadku, gdy uczeń dopuścił się przywłaszczenia cudzego mienia.

Postanowienia ogólne:

Na nauczycielach spoczywa szczególny obowiązek reagowania na niepokojące sygnały zachowania uczniów. Opracowana procedura ma pomóc nauczycielowi w sytuacjach, kiedy ma do czynienia z zachowaniem nie mieszczącym się w regulaminie szkoły, a nierzadko będącym czynem karalnym lub przestępstwem.

Istotne by interwencja była przeprowadzona w sposób profesjonalny z zachowaniem wszelkich praw dzieci uczestniczących w zdarzeniu, jak i ich rodziców.

Cele procedur

- usprawnienie i zwiększenie skuteczności oddziaływań wychowawczych szkoły w sytuacjach trudnych
- wskazanie działań naprawczych (korekcyjnych, terapeutycznych)
- zapobieganie powtarzaniu się zachowań niepożądanych poprzez wskazanie działań profilaktycznych
- wypracowanie metod współpracy ze środowiskiem rodzinnym ucznia

Warunki konieczne do stosowania procedur:

Adekwatne postępowanie w sytuacjach trudnych wychowawczo wymaga dobrego rozpoznania problemu, zdarzenia, pełnej wiedzy na temat ucznia i jego rodziny, rozpoznania motywów postępowania i zastosowania odpowiedniej procedury postępowania. Nauczyciele, wychowawcy, pedagog współpracują, rozpoznając środowisko rodzinne uczniów. W trudnych sytuacjach wychowawczych wspierani są przez dyrektora szkoły, a w szczególnych przypadkach Komendę Policji, Sąd ds. Rodzinnych i Nieletnich, innych poradni specjalistycznych.

Metody którymi można to osiągnąć:

- zebrania klasowe integracyjne,
- spotkania indywidualne wychowawcy z rodzicami/prawnymi opiekuna
- spotkania pracowników szkoły: dyrektor- wychowawca- pedagog szkolny- rodzic, nauczyciel uczący,
- zeszyt wychowawczy ucznia z informacjami o zaistniałych sytuacjach
- wezwania rodziców (listowne i telefoniczne),
- udział rodziców w uroczystościach szkolnych
- udział rodziców w wycieczkach szkolnych.

1. Procedura postępowania w przypadku zakłócania przez ucznia toku zajęć dydaktyczno-wychowawczych

Definicja:

Poprzez zakłócanie toku lekcji rozumieć należy wszelkie działania uczniów uniemożliwiające normalną realizację jednostki dydaktycznej lub wychowawczej.

1. Jeżeli zachowanie jednego lub kilku uczniów nie pozwala nauczycielowi na realizację zajęć dydaktycznych lub wychowawczych, powinien wysłać wybranego przez siebie ucznia z informacją do pedagoga szkolnego. W przypadku, gdy go nie zastanie- do wicedyrektora lub dyrektora szkoły. W tej sytuacji nauczyciel może skorzystać z pomocy pracownika niepedagogicznego.
2. Pedagog szkolny zobowiązany jest udać się do sali wskazanej przez nauczyciela i ustalić, którzy uczniowie uniemożliwiają realizację zajęć . W razie konieczności może zabrać ich z sali lekcyjnej do innego pomieszczenia np. pokój pedagoga, wicedyrektora lub gabinet dyrektora.
3. Pedagog przeprowadza z uczniami rozmowę wyjaśniająco-dyscyplinującą, powiadamia wychowawcę klasy, który wyciąga konsekwencje wobec uczniów, zgodnie z SzSOZ.
4. Jeżeli uczeń w sposób poważny naruszył zasady obowiązujące w szkole, wychowawca na wniosek pedagoga powiadamia o zdarzeniu jego rodziców/ prawnych opiekunów oraz stosuje karę zgodnie ze Statutem Szkoły.
5. Jeżeli uczeń w sposób rażący naruszył zasady obowiązujące w szkole, pedagog powiadamia o zdarzeniu dyrektora szkoły i wzywa rodziców/ prawnych opiekunów ucznia do natychmiastowego przybycia do szkoły.
6. W celu wyjaśnienia zaistniałej sytuacji nie należy zakłócać toku zajęć lekcyjnych innym nauczycielom.

Sześć kroków postępowania wychowawcy/nauczyciela, w przypadku agresji słownej ucznia:

1. Natychmiast zareagować na niewłaściwe zachowanie ucznia.
2. Wyjaśnić co wpłynęło na jego zachowanie.
3. Określić swoje oczekiwania wobec jego dalszego zachowania;
4. Jeżeli sytuacja się powtórzy, zgłosić sprawę do pedagoga, w celu wypracowania zasad poprawy funkcjonowania w środowisku szkolnym.
5. Współpracować z pedagogiem, analizując postępowanie ucznia.
6. W rażących przypadkach wezwać rodziców na rozmowę i zawrzeć kontrakt.

2. Procedura postępowania w przypadku znalezienia na terenie szkoły substancji przypominającej wyglądem narkotyk / substancje psychoaktywne

W przypadku, gdy nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk, to:

1. Zachowując środki ostrożności zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji, próbuje (o ile to możliwe w zakresie działań pedagogicznych) ustalić, do kogo znaleziona substancja należy.
2. Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu dyrektora szkoły, wzywa policję.
3. Po przyjeździe policji niezwłocznie przekazuje zabezpieczoną substancję i przekazuje informacje dotyczące szczegółów zdarzenia.

3. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub narkotyków/substancji psychoaktywnej.

Nauczyciel powinien podjąć następujące kroki:

1. Powiadamia o swoich przypuszczeniach wychowawcę klasy, pedagoga lub dyrektora szkoły.
2. Odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego; stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie.
3. Wzywa lekarza w celu stwierdzenia stanu trzeźwości lub odurzenia, ewentualnie udzielenia pomocy medycznej.
4. Zawiadamia o tym fakcie dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów, których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły. Gdy rodzice odmówią

odebrania dziecka, o pozostaniu ucznia w szkole, czy przewiezieniu do placówki służby zdrowia, albo przekazaniu go do dyspozycji funkcjonariuszy policji – decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia i w porozumieniu z dyrektorem szkoły.

5. Dyrektor szkoły zawiadamia najbliższą jednostkę policji, gdy rodzice ucznia będącego pod wpływem alkoholu – odmawiają przyścia do szkoły, a jest on agresywny, bądź swoim zachowaniem daje powód zgorszenia albo zagraża życiu lub zdrowiu innych osób. W przypadku stwierdzenia stanu nietrzeźwości, policja ma możliwość przewiezienia ucznia do izby wytrzeźwień albo do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych – na czas niezbędny do wytrzeźwienia (maksymalnie do 24 godzin). O fakcie umieszczenia zawiadamia się rodziców oraz sąd rodzinny, jeżeli uczeń nie ukończył 18 lat.

6. Jeżeli powtarzają się przypadki, w których uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków na terenie szkoły, to dyrektor szkoły ma obowiązek powiadomienia o tym policji (specjalisty ds. nieletnich) lub sądu rodzinnego.

7. Spożywanie alkoholu na terenie szkoły przez ucznia, który ukończył 17 lat, stanowi wykroczenie. Należy o tym fakcie powiadomić policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tej instytucji.

4. Procedura postępowania w przypadku uzyskania informacji, że uczeń który, nie ukończył 18 lat, używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, lub przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji

Nauczyciel powinien:

1. Przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy.

2. Wychowawca informuje o fakcie pedagoga szkolnego i dyrektora szkoły.

3. Pedagog/wychowawca wzywa do szkoły rodziców dziecka i przekazuje im uzyskaną informację. Przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz uczniem. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej może zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udziału dziecka w programie terapeutycznym.

4. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal są widoczne przejawy demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję.

5. W sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenia ucznia, spotkania z pedagogiem), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia sąd rodzinny lub policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

5. Procedura postępowania w sytuacji, gdy uczeń uchyla się od realizacji obowiązku szkolnego

1. Rodzic ma obowiązek poinformowania szkołę o przyczynach nieobecności dziecka (forma pisemna, elektroniczna, telefoniczna).
2. Jeżeli nieobecność ucznia w szkole trwa powyżej pięciu dni szkolnych i nie jest w żaden sposób usprawiedliwiona, wychowawca ma obowiązek skontaktować się z rodzicami w celu wyjaśnienia sytuacji (telefon, e-mail, list polecony z podpisem dyrektora szkoły).
3. Jeżeli wychowawcy nie udało się skontaktować z rodzicami, zgłasza sprawę pedagogowi szkolnemu, który wzywa rodziców i ustala przyczyny nieobecności ucznia oraz przypomina rodzicom o ich odpowiedzialności za realizację obowiązku szkolnego ich dziecka (zawiera kontrakt z rodzicami).
4. W sytuacji, gdy uczeń nadal nie realizuje obowiązku szkolnego i nie ma uzasadnionych przyczyn jego realizacji, dyrektor szkoły wystawia rodzicom upomnienie dotyczące realizacji obowiązku szkolnego. W upomnieniu zawarte jest wezwanie do natychmiastowego posłania dziecka do szkoły oraz informacja, że niespełnianie tego obowiązku jest zagrożone postępowaniem egzekucyjnym. Upomnienie przekazywane jest za pośrednictwem poczty. Przy wysyłce stosuje się druk zwrotnego poświadczenia odbioru.
6. Jeśli sytuacja nadal nie ulegnie zmianie i uczeń w dalszym ciągu nie przychodzi do szkoły, dyrektor szkoły zawiadamia Sąd Rodzinny i Nieletnich oraz kieruje wniosek o wszczęcie egzekucji administracyjnej.
7. Środkiem egzekucji administracyjnej obowiązku szkolnego jest grzywna, która może być nakładana kilkakrotnie.
8. Honorowane są usprawiedliwienia tylko od rodziców. W przypadku czasowej nieobecności rodziców, są oni zobowiązani zgłosić się do wychowawcy i poinformować (w formie pisemnej) o tymczasowym opiece nad dzieckiem.

6. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku samowolnego opuszczenia szkoły przez ucznia.

1. Nauczyciel po uzyskaniu informacji o samowolnym opuszczeniu szkoły przez ucznia powiadamia o tym fakcie wychowawcę / pedagoga szkoły.
2. Wychowawca / pedagog informuje o samowolnym opuszczeniu szkoły rodziców ucznia telefonicznie. W przypadku braku kontaktu z rodzicami wychowawca/pedagog powiadamia dyrektora szkoły i odnotowuje to w dzienniku lub zeszytych uwag.
3. Wychowawca / pedagog wzywa do szkoły rodziców ucznia i przeprowadza rozmowę z rodzicami i uczniem, ustala przyczynę wagarów. Zobowiązuje ucznia do zaniechania samowolnego opuszczania szkoły, a rodziców do bieżącego kontrolowania frekwencji.

dziecka. Ustala z rodzicami strategię postępowania. Sporządza notatkę z przebiegu rozmowy podpisaną przez strony uczestniczące.

5. W przypadku kolejnego samowolnego opuszczenia szkoły przez ucznia wychowawca o zaistniałej sytuacji powiadamia dyrektora szkoły.

6. Dyrektor szkoły wzywa rodziców na rozmowę celem wyjaśnienia sytuacji i poinformowaniu ich o konsekwencjach wynikających z braku realizacji obowiązku szkolnego przez dziecko.

7. W sytuacji gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne środki oddziaływań wychowawczych, a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów dyrektor szkoły powiadamia pisemnie sąd rodzinny.

7. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku agresywnego zachowania się ucznia wobec innych uczniów, nauczycieli i pracowników szkoły.

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, który zauważy, że uczeń dopuszcza się fizycznej lub psychicznej agresji/przemocy wobec innego ucznia, lub dowie się o tym z innego źródła, informuje o tym fakcie wychowawcę klasy, a także pedagoga szkolnego. Jeśli jest świadkiem takiego zachowania, niezwłocznie interweniuje, upomina ucznia będącego sprawcą agresji i zapewnia bezpieczeństwo uczestnikom zdarzenia. W razie potrzeby prosi o pomoc innego pracownika szkoły.

2. Wychowawca / pedagog szkolny rozmawia (pojedynczo) z osobą poszkodowaną, sprawcą przemocy oraz ze świadkami zdarzenia, zbierając od nich przydatne informacje oraz udzielając poszkodowanym i świadkom psychicznego wsparcia w związku z przemocą, której doświadczyli.

3. Jeśli jest to pierwszy ujawniony incydent związany z agresją/przemocą ze strony danego ucznia, wychowawca udziela uczniowi upomnienia (uwagę do dziennika wpisuje nauczyciel - świadek zdarzenia, w porozumieniu z wychowawcą)

a) informuje ucznia o kolejnych krokach, jakie zamierza podjąć w jego sprawie, oraz o dalszych konsekwencjach, jakie mu grożą w razie powtarzania agresywnych zachowań,

b) przeprowadza z uczniem indywidualną rozmowę interwencyjną na temat przemocy rówieśniczej, starając się jednocześnie ocenić przyczyny zachowania ucznia i rozmiary problemu, a także zobowiązuje ucznia do poprawy zachowania i wspólnie z nim szuka sposobu zadośćuczynienia poszkodowanemu uczniowi, po czym nadzoruje realizację ustalonego zadośćuczynienia przez ucznia.

c) informuje rodziców/opiekunów ucznia (na podstawie rozmowy ze świadkiem zdarzenia) o incydencie oraz uzyskuje od nich przydatne informacje na temat sytuacji i zachowania ucznia poza szkołą.

4. Jeśli uczeń ponownie dopuszcza się agresji/przemocy, wychowawca:

a) informuje o sytuacji pedagoga szkolnego, który przeprowadza z uczniem indywidualną rozmowę interwencyjną na temat przemocy rówieśniczej

b) informuje rodziców/opiekunów ucznia o incydencie i wzywa ich do szkoły na rozmowę w obecności wychowawcy klasy lub nauczyciela, świadka zdarzenia.

c) podczas rozmowy z rodzicami/opiekunami ucznia rozważa możliwe przyczyny agresywnego zachowania ucznia, przedstawia propozycje i dalsze kroki, w sytuacji braku poprawy zachowania.

5. W razie wystąpienia dalszych agresywnych zachowań ucznia wychowawca / pedagog :

a) informuje o sytuacji dyrektora szkoły,

b) telefonicznie lub pisemnie informuje rodziców/opiekunów ucznia o incydencie i wzywa ich do szkoły na rozmowę z udziałem dyrektora, informuje o przygotowanym kontrakcie, w celu poprawy jego funkcjonowania w szkole (kontrakt pomiędzy rodzicami, uczniem i szkołą, zobowiązujący ucznia do podporządkowania się zapisom kontraktu, a jego rodziców/opiekunów – do szczególnego nadzoru nad dzieckiem i współpracy ze szkołą, a także określający formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej, jakiej szkoła udzieli uczniowi). Ponadto wychowawca informuje ucznia oraz jego rodziców/opiekunów o konsekwencjach, jakie mu grożą w razie dalszych agresywnych zachowań, zgłoszenie sprawy do Sądu Rodzinnego)

6. Jeśli wychowawca stwierdzi taką potrzebę, on sam lub pedagog przeprowadza w klasie profilaktyczną lekcję wychowawczą poświęconą przemocy rówieśniczej

7. W wyznaczonym, w kontrakcie terminie następuje spotkanie z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia, w celu podsumowania realizacji postanowień kontraktu.

Informacje dodatkowe

Jeśli stan poszkodowanego ucznia wskazuje na zagrożenie jego zdrowia lub życia, nauczyciel, świadek zdarzenia, niezwłocznie powiadamia dyrektora szkoły, a ten wzywa pogotowie. O zaistniałej sytuacji wychowawca/pedagog informuje telefonicznie rodziców/opiekunów ucznia i prosi ich o przybycie do szkoły. Uczniowi należy udzielić też wsparcia emocjonalnego.

Jeśli zachowanie ucznia miało charakter czynu zabronionego, nauczyciel będący jego świadkiem informuje dyrektora, który zawiadamia policję. O zaistniałej sytuacji

wychowawca/pedagog/dyrektor informuje telefonicznie rodziców/opiekunów ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawienia się w szkole.

Odpowiedzialność na zasadach Kodeksu Karnego ponoszą osoby, które w chwili popełnienia czynu zabronionego miały ukończone 17 lat. Osoby między 13 a 17 r.ż. odpowiadają na zasadach określonych w Ustawie o Postępowaniu w Sprawach Nieletnich, zaś osoby poniżej 13 r. ż. nie odpowiadają karnie (czyny zabronione są tu traktowane jako przejaw demoralizacji).

8. Procedura postępowania w sytuacji, gdy nauczyciel (inny pracownik szkoły) zauważy, że uczeń pali papierosy

1. Osoba, która zauważy, że uczeń pali papierosy lub e-papierosy powinna poinformować o tym wychowawcę klasy lub pedagoga.
2. Wychowawca wzywa do szkoły rodziców ucznia i przekazuje im informację o fakcie palenia papierosów przez dziecko. Rozmowa odbywa się w obecności pedagoga. Rodzic pisemnie zobowiązuje się do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.
3. Pedagog przeprowadza rozmowę profilaktyczną – ostrzegawczą z uczniem.
4. Uczeń zobowiązuje się pisemnie do niepalenia papierosów.
5. W przypadku ponownego ujawnienia, że uczeń pali papierosy może być on decyzją dyrektora szkoły zawieszony w prawach ucznia (np. zakaz udziału w wycieczce, dyskotecce)).
6. Wobec ucznia stosuje się kary określone w Statucie Szkoły.
7. Wychowawca lub pedagog szkolny prowadzi działania indywidualne mające na celu zmianę postaw ucznia.

9. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel (inny pracownik szkoły) wykryje fałszerstwo

Sytuacje fałszerstwa w szkole:

- usprawiedliwianie nieobecności,
- przedstawianie fałszywych zwolnień i usprawiedliwień od rodziców,
- podrabianie (przerabianie) zaświadczeń lekarskich,
- podkładanie prac innych uczniów jako własnych,
- inne przypadki (podrabianie zgody rodziców na udział w zawodach sportowych, wycieczce itp.).

1. Nauczyciel/pracownik szkoły powiadamia o tym fakcie wychowawcę lub pedagoga.
2. Wychowawca / pedagog wzywa do szkoły rodziców ucznia i powiadamia ich o zaistniałym fakcie.

3. Wychowawca klasy i pedagog przeprowadzają rozmowę z rodzicami oraz uczniem, który popełnił fałszerstwo. Wspólnie podejmują decyzję o dalszym postępowaniu, uwzględniają postępowanie ucznia przy wystawianiu oceny śródrocznej lub rocznej zachowania zgodnie z zapisami w statucie.

4. W obecności rodziców podjęta zostaje decyzja o dalszym postępowaniu.

5. W przypadku powtarzających się sytuacji fałszerstw, szkoła kieruje informacje i prośbę o interwencję do Sądu dla Nieletnich.

10. Procedura postępowania w przypadku pozyskania informacji o cyberprzemocy w szkole

1. Informacja o tym, że w szkole miała miejsce cyberprzemoc może pochodzić z różnych źródeł. Osobą zgłaszającą fakt prześladowania może być poszkodowany uczeń, jego rodzice lub inni uczniowie świadkowie zdarzenia, nauczyciele.

2. Jeżeli wiedzę o zajściu posiada nauczyciel niebędący wychowawcą klasy powinien przekazać informację wychowawcy klasy, który informuje o tym fakcie pedagoga szkolnego i dyrektora.

3. Pedagog szkolny wspólnie z wychowawcą dokonują analizy zdarzenia i podejmują dalsze działania (ustalają okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków), informując o tym dyrektora szkoły.

4. Wszelkie dowody cyberprzemocy zostają zabezpieczone i zarejestrowane (odnotowana data i czas otrzymania materiału, treści wiadomości oraz, jeśli to możliwe dane nadawcy lub adres strony www, na której pojawiły się szkodliwe treści).

5. W przypadku braku możliwości ustalenia sprawcy szkoła przekazuje sprawę Policji.

6. Po ustaleniu sprawcy cyberprzemocy zostaje z uczniem przeprowadzona rozmowa w obecności rodziców (prawnych opiekunów) i dyrektora szkoły celem omówienia skutków takiego postępowania i przekazania informacji o konsekwencjach przewidzianych w Statucie Szkoły.

7. Rodzice sprawcy zostają zobowiązani do kontroli zachowań ucznia i poinformowani o możliwości skorzystania z pomocy psychologiczno - pedagogicznej.

8. Ofiara cyberprzemocy otrzymuje wsparcie psychiczne oraz poradę od pedagoga na temat zalecanych zachowań celem zapewnienia sobie poczucia bezpieczeństwa.

11. Procedura postępowania w przypadku gdy uczeń dopuścił się niszczenia mienia szkoły .

1. W sytuacji, gdy uczeń dopuścił się dewastacji mienia szkolnego, nauczyciel lub pracownik niepedagogiczny szkoły, który powziął takie informacje, ma obowiązek

zgłoszenia powyższego faktu wychowawcy ucznia, a w przypadku jego nieobecności powiadamia pedagoga lub dyrektora.

2. Jeżeli uczeń dopuścił się po raz pierwszy dewastacji mienia szkolnego wychowawca przeprowadza z nim rozmowę wyjaśniająco-dyscyplinującą (w przypadku nieobecności wychowawcy rozmowę przeprowadza pedagog lub dyrektor, którzy zobowiązani są powiadomić o tym wychowawcę). W przypadku małej szkodliwości czynu uczeń zobowiązuje się do naprawienia wyrządzonej szkody lub w ramach zadośćuczynienia do wykonania prac społecznych na rzecz klasy, szkoły.

3. W przypadku, gdy zdarzenie ma miejsce po raz kolejny lub szkodliwość czynu jest wysoka, wychowawca powiadamia rodziców/ prawnych opiekunów ucznia o zdarzeniu i wzywa ich do natychmiastowego przybycia do szkoły.

4. Wychowawca informuje o zdarzeniu pedagoga i dyrektora szkoły.

5. Dyrektor, w obecności pedagoga i wychowawcy przeprowadza rozmowę z rodzicami ucznia, czego konsekwencją jest zobowiązanie rodziców do naprawienia wyrządzonej szkody i pokrycia kosztów finansowych związanych z naprawą zaistniałej szkody. Uczeń w obecności rodziców otrzymuje naganę na piśmie dyrektora szkoły za rażące naruszenie Statutu szkoły oraz ma obniżoną ocenę zachowania.

6. Rodzice / prawni opiekunowie i uczeń podpisują ze szkołą kontrakt zawierający dalsze zasady współpracy stron.

7. W przypadku powtarzania się niszczenia mienia przez ucznia lub gdy szkodliwość czynu jest wysoka, a rodzice/prawni opiekunowie nie poczuwają się do naprawienia szkody, a także nie potrafią zdyscyplinować swojego dziecka, szkoła kieruje sprawę do Sądu Rodzinnego.

12. Procedura udzielania pomocy dziecku doznającemu przemocy w rodzinie

1. Każdy pracownik szkoły, który zauważy lub podejrzewa u ucznia symptomy krzywdzenia jest zobowiązany zareagować, a jeżeli to konieczne udzielić pierwszej pomocy oraz przekazać informację o zaobserwowanym zdarzeniu pedagogowi szkolnemu i wychowawcy opisując w notatce wygląd, stan, dolegliwości oraz zachowanie dziecka, cytaty jego wypowiedzi oraz podjęte działania.

2. Pedagog/wychowawca informuje o podjętych czynnościach dyrektora szkoły.

3. Podstawą udzielenia pomocy dziecku krzywdzonemu jest bezpośredni kontakt oraz zapewnienie mu bezpieczeństwa, najlepiej we współpracy z rodzicami lub, jeśli nie jest to możliwe, poprzez interwencję prawną

4. W sytuacji, ponownego zagrożenia bezpieczeństwa dziecka należy natychmiast przesłać zawiadomienie o sytuacji dziecka do Sądu Rodzinnego Nieletnich lub zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do prokuratury rejonowej.

5. W przypadku podejrzenia przemocy domowej wobec dziecka szkoła wszczyna procedurę Niebieskiej Karty.

6. Działania szkoły opierają się na monitorowaniu sytuacji dziecka i prowadzone są do czasu uzyskania poprawy.

7. W sytuacji podejrzenia przemocy wobec dziecka bezpośredniej pomocy udziela pedagog szkolny. Gdy zagrożone jest zdrowie lub życie ucznia (np. w sytuacji obrażeń na ciele) powiadamia pielęgniarkę szkolną, a w przypadku jej nieobecności organizuje pomoc medyczną wzywając karetkę pogotowia. Jeśli stan zdrowia dziecka nie kwalifikuje się do wezwania karetki wysyła faxem wniosek do Sądu Rodzinnego i Nieletnich z prośbą o wydanie zgody na poddanie dziecka badaniu lekarskiemu bez wiedzy i zgody rodziców i ewentualnie (także jeśli uzyskanie zgody nie jest możliwe natychmiast) - odprowadza dziecko do lekarza pediatry z prośbą o dokonanie opisu stanu dziecka.

8. Pedagog i wychowawca zbierają informację o dziecku w celu zdiagnozowania jego sytuacji (dane świadczące o przemocy lub wykluczające ją, sprawcy krzywdzenia, relacji skrzywdzonego dziecka z krzywdzącym, informacji o zachowaniach pozostałych członków rodziny itp.)

13. Procedura postępowania w przypadku ciąży uczennicy

1. W przypadku zaobserwowania lub powzięcia informacji, że uczennica jest w ciąży nauczyciel/wychowawca informuje o tym fakcie pedagoga szkolnego i dyrektora szkoły.

2. Wychowawca / pedagog szkolny wzywa do szkoły rodziców i przeprowadza rozmowę z uczennicą oraz jej rodzicami, w obecności dyrektora szkoły.

3. W przypadku potwierdzenia informacji, dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami oraz wychowawcą ustalają sposób i termin realizacji obowiązku szkolnego przez uczennicę.

4. Pedagog szkolny wskazuje rodzicom możliwości skorzystania przez uczennicę i ich samych z pomocy psychologiczno - pedagogicznej na terenie szkoły i poza nią.

5. Dyrektor szkoły o zaistniałej sytuacji powiadamia na piśmie Sąd Rodzinny (informuje o tym fakcie rodziców uczennicy) - jeśli jest to uczennica nieletnia.

14. PROCEDURA „NIEBIESKIEJ KARTY” - gdy istnieje podejrzenie dotknięcia ucznia przemocą w rodzinie

Wychowawca/ pedagog/ nauczyciel, który wie o uczniu, że jest dotknięty przemocą w rodzinie niezwłocznie informuje dyrektora szkoły.

Dyrektor szkoły podejmuje następujące działania:

1) Diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w tym w szczególności wobec dzieci.

2) Organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

3) Udziela kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej

- o możliwości pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia rodziny, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonym przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- o możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

4.) Wszczęcie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – część A” przez dyrektora szkoły w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

5). W przypadku braku możliwości wypełnienia Formularza z uwagi na nieobecność osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, stan jej zdrowia lub ze względu na zagrożenie jej życia lub zdrowia, wypełnienie formularza następuje niezwłocznie po nawiązaniu bezpośredniego kontaktu z tą osobą lub ustaniu przyczyn uniemożliwiających jej wykonanie.

6). W przypadku, gdy nawiązanie bezpośredniego kontaktu z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest niewykonalne, wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” następuje bez udziału tej osoby.

7). Wszczynając procedurę należy podjąć działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

8). Rozmowę z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przeprowadza się w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi i poszanowanie godności tej osoby oraz zapewniających jej bezpieczeństwo.

9). W przypadku stosowania przemocy w rodzinie wobec dziecka, przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego.

10. Jeżeli osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wobec dziecka, są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej dziecku.

11). Działania z udziałem dziecka, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięte przemocą w rodzinie, powinny być prowadzone w miarę możliwości w obecności pedagoga szkolnego lub/i wychowawcy klasy.

12). Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta - A” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz „Niebieska Karta – B”.

13. Jeżeli osobą dotkniętą przemocą jest dziecko, powyższy formularz przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie.

14. Formularz a „Niebieska Karta – B” nie przekazuje się osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie.

15. Przekazanie wypełnionego formularza „Niebieska Karta – A” do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego następuje niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury w szkole. Kopię wypełnionego Formularza „Niebieska Karta – A” pozostawia się w szkole.

16. Dyrektor szkoły może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

15. Procedura postępowania wobec rodziców lub opiekunów zgłaszających się po odbiór dzieci w stanie nietrzeźwym

1. W żadnym wypadku nie należy powierzać opieki nad dzieckiem osobie znajdującej się pod wpływem alkoholu.

2. O podejrzeniu, że rodzic lub opiekun zgłaszający się po odbiór dziecka znajduje się w stanie nietrzeźwym należy bezzwłocznie powiadomić wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego lub dyrekcję.

3. Pracownik szkoły nakazuje osobie nietrzeźwej opuścić teren szkoły i wzywa innego opiekuna dziecka.

4. Jeżeli osoba nietrzeźwa odmawia opuszczenia szkoły i żąda wydania dziecka twierdząc, że nie znajduje się pod wpływem alkoholu – musi to udowodnić (poddąć się dobrowolnie badaniu alkomatem przez Policję).

5. Jeżeli badanie potwierdzi podejrzenia pracowników szkoły, a ponadto nie można skontaktować się z innym opiekunem dziecka powiadomione zostają odpowiednie instytucje uprawnione do opieki nad dzieckiem w w/w sytuacji np. Policja.

16. Procedura postępowania wobec osób obcych znajdujących się na terenie szkoły

1. Każdy, kto nie jest aktualnie uczniem bądź pracownikiem szkoły jest osobą obcą.

2. Każdy pracownik szkoły ma prawo żądać informacji o celu pobytu osoby obcej na terenie szkoły.

3. W przypadku, gdy osoba obca kieruje się do nauczyciela przedmiotowego, należy poinformować ją kiedy dany nauczyciel kończy zajęcia i będzie mógł udzielić informacji.

4. W przypadku, gdy jest to rodzic lub opiekun zgłaszający się po odbiór dziecka, powinien on oczekiwać na koniec zajęć.

5. W innych przypadkach należy kierować osobę do sekretariatu szkoły, dyrektora szkoły.

6. W przypadku, gdy osoba odmawia podania celu wizyty, zachowuje się agresywnie bądź stwarza zagrożenie dla osób przebywających w szkole, należy podjąć próbę wyproszenia jej z terenu szkoły. O sytuacji niezwłocznie powinna zostać poinformowana dyrekcja szkoły, która prosi o interwencję Policję.

17. Procedura postępowania w przypadku złamania przez ucznia zakazu korzystania w czasie lekcji i podczas przerw lekcyjnych z telefonu komórkowego oraz innych urządzeń rejestrujących dźwięk, odtwarzających obraz.

Uczniów obowiązuje całkowity zakaz używania telefonów komórkowych i innych urządzeń rejestrujących i odtwarzających dźwięk i obraz w czasie lekcji. Aparaty powinny być wyłączone i schowane do tornistra lub szafki szkolnej.

1. W przypadku nieprzestrzegania w/w zapisu, telefon (lub inne w/w urządzenie) zostaje odebrany przez nauczyciela i zdeponowany w sekretariacie szkoły. Telefon musi być przez ucznia wyłączony. Nauczyciel, zostawiając telefon w sekretariacie, dołącza informację, do kogo należy telefon oraz z której klasy jest uczeń.

2. Nauczyciel informuje o zdarzeniu wychowawcę klasy, a wychowawca – rodziców ucznia.

3. Również w przypadku odmowy oddania przez ucznia telefonu (lub innego w/w urządzenia) nauczyciel informuje o zdarzeniu wychowawcę oraz rodziców ucznia.

4. W każdej z w.w. sytuacji nauczyciel odnotowuje w dzienniku lekcyjnym informację o takim zdarzeniu.

5. Po odbiór telefonu lub innego urządzenia elektroniczne z sekretariatu szkoły zgłaszają się rodzice/prawni opiekunowie ucznia.

6. W przypadkach nagłych, wymagających konieczności kontaktu ucznia z rodzicami, może on skorzystać z telefonu w sekretariacie.

7. Za nieprzestrzeganie zakazu używania telefonu komórkowego (lub innego w/w urządzenia) na zajęciach lekcyjnych grozi:

a) za pierwszym razem – uwaga wpisana do dziennika elektronicznego, powiadomienie rodziców ucznia,

b) w przypadku powtarzających się sytuacji łamania w/w zakazu – uczeń będzie miał obniżoną ocenę z zachowania (mogą być wykorzystane inne procedury zgodnie ze Statutem)

18. Procedura postępowania w przypadku naruszenia przez ucznia godności nauczyciela lub innego pracownika szkoły.

Definicja:

Za naruszenie godności osobistej nauczyciela lub pracownika niepedagogicznego szkoły należy uznać:

a. Lekceważące i obraźliwe zachowanie wobec nauczyciela lub pracownika niepedagogicznego wyrażone słownie bądź przy pomocy gestów.

b. Wszelkie zachowania prowokacyjne skierowane pod adresem wyżej wymienionych osób, wyrażone w słowach lub gestach.

c. nagrywanie lub fotografowanie pracowników szkoły bez ich wiedzy i zgody.

d. Pomówienia i oszczerstwa skierowane pod adresem pracowników szkoły.

e. Użycie przemocy fizycznej lub psychicznej wobec pracowników szkoły.

1. W przypadku, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że uczeń naruszył godność nauczyciela lub pracownika niepedagogicznego szkoły (dotyczy pkt. a, b i c), osoba, która powzięła takie podejrzenie ma obowiązek zgłoszenia tego faktu do wychowawcy klasy, a w przypadku jego nieobecności - do dyrektora lub pedagoga szkolnego.

2. Jeżeli uczeń po raz pierwszy dopuścił się niestosownego zachowania (dotyczy pkt. a, b i c), wychowawca przeprowadza z nim rozmowę wyjaśniająco-dyscyplinującą (w przypadku nieobecności wychowawcy rozmowę przeprowadza pedagog lub dyrektor, którzy zobowiązani są powiadomić o tym wychowawcę) oraz powiadamia rodziców/ prawnych opiekunów ucznia o zdarzeniu. Uczeń zobowiązuje się do poprawy zachowania

3. W przypadku, gdy zdarzenie ma miejsce po raz kolejny wychowawca powiadamia rodziców/ prawnych opiekunów ucznia o zdarzeniu i wzywa ich do natychmiastowego przybycia do szkoły. Wychowawca informuje o zdarzeniu pedagoga i dyrektora szkoły. Rodzice/prawni opiekunowie i uczeń podpisują ze szkołą kontrakt. Uczeń w obecności rodziców otrzymuje na naganę dyrektora szkoły za rażące naruszenie Statutu szkoły oraz ma obniżoną ocenę zachowania.

4. W przypadku powtarzania się zdarzenia, a rodzice/prawni opiekunowie nie potrafią zdyscyplinować swojego dziecka, szkoła kieruje sprawę do Sądu Rodzinnego. Jednocześnie decyzją rady pedagogicznej uczeń może zostać przeniesiony do innej klasy.

19. Procedura postępowania w przypadku, gdy uczeń dopuścił się przywłaszczenia cudzego mienia

1. W sytuacji, gdy uczeń dopuścił się przywłaszczenia cudzego mienia, nauczyciel lub pracownik niepedagogiczny szkoły, który powziął takie informacje, ma obowiązek zgłoszenia powyższego faktu wychowawcy ucznia, a w przypadku jego nieobecności powiadamia dyrektora lub pedagoga szkolnego.

2. Jeżeli uczeń po raz pierwszy dopuścił się przywłaszczenia cudzego mienia wychowawca przeprowadza z nim rozmowę wyjaśniająco-dyscyplinującą (w przypadku nieobecności wychowawcy rozmowę przeprowadza pedagog lub dyrektor, którzy

zobowiązani są powiadomić o tym wychowawcę). Uczeń zobowiązuje się do naprawienia wyrządzonej szkody oraz w obecności rodziców/prawnych opiekunów podpisuje z wychowawcą kontrakt, zawierający dalsze zasady współpracy stron .

3. W przypadku, gdy zdarzenie ma miejsce po raz kolejny lub wartość przywłaszczonego mienia jest wysoka, wychowawca powiadamia rodziców/ prawnych opiekunów ucznia o zdarzeniu i wzywa ich do natychmiastowego przybycia do szkoły.

4. Wychowawca informuje o zdarzeniu pedagoga i dyrektora szkoły, a ten powiadamia policję.

5. Dyrektor w obecności pedagoga szkolnego i funkcjonariusza policji oraz wychowawcy klasy przeprowadza rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami i uczniem. Rodzice/prawni opiekunowie i uczeń podpisują ze szkołą kontrakt i zobowiązują się do naprawienia wyrządzonej szkody.

6. W przypadku powtarzania się zdarzenia, a rodzice/prawni opiekunowie nie potrafią zdyscyplinować swojego dziecka, szkoła kieruje sprawę do Sądu Rodzinnego.

Wzory kontraktów

KONTRAKT POMIĘDZY WYCHOWAWCĄ I RODZICAMI

Imię i nazwisko rodzica

Imię i nazwisko ucznia

Imię i nazwisko wychowawcy

Powód, dla którego kontrakt zostaje zawarty

.....

.....

Określenie rodzaju nałożonej przez wychowawcę kary

.....

.....

.....Zobowiązanie rodziców do
szczególnego nadzoru nad dzieckiem

.....

.....

Ja, niżej podpisany, przyjmuję do wiadomości nałożoną przez szkołę karę oraz
zobowiązuję się do sprawowania szczególnego nadzoru nad moim synem/ córką. Ponadto
zobowiązuję się do częstszego niż do tej pory kontaktu z wychowawcą.

Data zawarcia kontraktu:

Czas jego obowiązywania:

Podpis rodzica Podpis wychowawcy:

Załącznik do Statutu Szkoły Podstawowej im. Orła Białego w Raszówce

KONTRAKT POMIĘDZY UCZNIEM A WYCHOWAWCĄ

Imię i nazwisko ucznia Klasa

Imię i nazwisko wychowawcy

Powód, dla którego kontrakt zostaje zawarty

.....

Przyjęcie do wiadomości nałożonej kary i czasu jej działania (opisać rodzaj nałożonej
kary)

.....

.....

.....

.....Zobowiązani
e ucznia do zaniechania działań niezgodnych z prawem

.....

.....

.....

.....
.....
Zgoda na poniesienie surowszych konsekwencji w przypadku, gdy zachowanie nie ulegnie poprawie (napisać jakich)

.....
.....
data sporządzenia kontraktu:

podpis ucznia:

podpis wychowawcy;

DEFINICJE I OKREŚLENIA

Przemoc – to każde zachowanie, które nas poniża, narusza nasze prawa i powoduje psychiczne lub fizyczne cierpienie. Nie musi wiązać się z fizycznymi obrażeniami. W szkole można zaobserwować różne formy przemocy dzieci (młodzieży) wobec dzieci (młodzieży):

Przemoc fizyczna – bicie, kopanie, popychanie, niszczenie rzeczy, plucie, zamykanie w pomieszczeniach, wymuszanie pieniędzy itp.

Przemoc słowna – przezywanie, wyśmiewanie, poniżanie, grożenie, obmawianie, szantażowanie

Przemoc bez słów i kontaktu fizycznego – miny, wrogie gesty, izolowanie, manipulowanie.

Powyższe zachowania mogą wyczerpać znamiona przestępstw m. in. z art. 156 – 158, 190 – 191, 197, 207, 212, 216, 217, 280 – 282, 288 k.k.

Sprawca – to ten, kto pomiędzy 13 a 17 rokiem życia dopuszcza się czynu społecznie niebezpiecznego, zabronionego pod groźbą kary – niezależnie od formy popełnienia czynu (dokonanie, usiłowanie, przygotowanie, podżeganie, namawianie, nakłanianie, pomocnictwo)

Świadek zdarzenia- to pokrzywdzony lub osoba posiadająca informację, co do faktów bezpośrednich, jak i pośrednich o zaistniałym czynie zabronionym

Ofiara – to osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo (art.49 §1 kodeksu postępowania karnego).

W przypadku przemocy dobro prawne to życie i zdrowie pokrzywdzonego, jego mienia, cześć i nietykalność cielesna

Zatrzymanie nieletniego – Policja może zatrzymać a następnie umieścić w policyjnej izbie dziecka nieletniego, co, do którego istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełnił czyn karalny, a zachodzi uzasadniona obawa ukrycia się nieletniego lub zatarcia śladów tego czynu, albo, gdy nie można ustalić tożsamości nieletniego

Czyn karalny – czyn zabroniony przez ustawę jako: przestępstwo lub przestępstwo skarbowe.

Małoletni - Zgodnie z kodeksem cywilnym, **pełnoletniość uzyskuje się z chwilą ukończenia 18 lat**. Oznacza to, że okres pomiędzy urodzeniem a osiągnięciem pełnoletności to okres, kiedy człowiek jest małoletnim w rozumieniu prawa cywilnego. **Wyjątek** w tym wypadku stanowi kobieta, która za zezwoleniem sądu wstąpi w związek małżeński po ukończeniu 16 lat – wtedy już w wieku 16 lat przestaje ona być małoletnia.

Kodeks wyróżnia w zasadzie **dwie kategorie małoletnich**, przed ukończeniem 13 roku życia, i pomiędzy 13 a 18 rokiem życia. Poniżej 13 lat, małoletni **nie mają w ogóle zdolności do czynności prawnych**. W imieniu osoby nie mającej zdolności do czynności prawnych, czynności tych może dokonywać jedynie jej przedstawiciel ustawowy. Przedstawicielami ustawowymi osoby niepełnoletniej są w zasadzie rodzice bądź jedno z nich. Pomiędzy 13 a 18 rokiem życia, małoletni nabywa już **ograniczoną zdolność do czynności prawnych**.

Kodeks karny rozróżnia nieletniego (przed ukończeniem 17 lat) i młodocianego (popełnia czyn zabroniony przed ukończeniem 21 lat, ale ukończył 24 lata zanim zapadło orzeczenie w pierwszej instancji). Kodeks cywilny wyróżnia małoletniego (osobą przed ukończeniem 18 roku życia), natomiast kodeks pracy, tak jak kodeks karny – młodocianego (z tym że w przypadku prawa pracy jest to osoba pomiędzy 16 a 18 rokiem życia).

Młodocianym w rozumieniu kodeksu pracy jest osoba, która **ukończyła 16 lat, a nie przekroczyła lat 18**. Zatem ten przedział wiekowy jest dość klarowny. W prawie polskim co do zasady zabronione jest zatrudnianie osoby, która nie ukończyła 16 lat z wyjątkiem zatrudniania takich osób w celu przygotowania zawodowego.

Zatrudnianie młodocianych, czyli osób, które ukończyły 16, a nie przekroczyły 18 lat, dozwolone jest tylko pod warunkiem, iż ukończyły one co najmniej gimnazjum oraz

przedstawią świadectwo lekarskie stwierdzające, że praca danego rodzaju nie zagraża ich
zdrowiu.